ASOS JOURNAL

The Journal of Academic Social Science

Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 9, Sayı: 116, Mayıs 2021, s. 329-341

ISSN: 2148-2489 Doi Number: <http://dx.doi.org/10.29228/ASOS.50661>

Yayın Geliş Tarihi / Article Arrival Date
1.04.2021

Yayınlanma Tarihi / The Publication Date
17.05.2021

Dr. Yusuf GÜNAYDIN

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Türkçe Eğitimi
yusuf.gunaydin@hotmail.com

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRENENLERİN KONUŞMA BECERİLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME: DUYGUSAL YÖN ANALİZİ

Öz

Konuşma; fiziksel, bilişsel, psikolojik, nörolojik, sosyolojik yönleri olan, iletişimin temelini oluşturan, günlük hayatta en çok kullanılan, insana özgü bir beceridir. Konuşma, içgüdüsel değildir. İnsanoğlunun kendi düşüncelerini, duygularını ve isteklerini aktarmak için ürettiği bir beceridir. Duygu ve düşüncelerin ana taşıyıcısı olan konuşma, olumlu, olumsuz, belirsiz, karışık, kızgın, üzgün gibi şekillerde karşımıza çıkabilmektedir. Bu araştırmada yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlerin konuşma becerilerinden hareketle kullandıkları ifadelerin duygusal yönünü (olumlu, olumsuz, belirsiz, karışık) belirlemek ve betimlemek amaçlanmıştır. Serbest konuşma yöntemiyle elde edilen verilerin analizinde, duygusal yön analizi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, Türkçe öğrenenlerin kullandığı olumlu ifadelerin olumsuz ifadelerden biraz fazla olduğu; kadınların kullandığı olumlu ifadelerin erkeklerin kullandığı olumlu ifadelerden yüksek olduğu; dil seviyesi arttıkça olumlu ifadelerin kullanım oranının arttığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Araştırma sonuçlarından hareketle, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde duygularla ilgili disiplinler arası çalışmaların yapılması, öğrencilerin duygu durumlarını olumlu yönde etkileyebilecek eserlerin tespit edilip okuyucuya tanıtılması önerilmiştir.

Anahtar kelimeler: Yabancı Dil olarak Türkçe Öğretimi, Konuşma Becerisi, Duygusal Yön.

A STUDY ON SPEAKING SKILLS OF LEARNERS OF TURKISH AS A FOREIGN LANGUAGE: EMOTIONAL DIRECTION ANALYSIS

Abstract

Speaking; it is a human-specific skill that has physical, cognitive, psychological, neurological, sociological aspects, forms the basis of communication, is the most used in daily life. Speaking is not instinctive. It is a skill created by human beings to convey their thoughts, feelings and desires. Speaking, which is the main carrier of feelings and thoughts, can appear in ways such as positive, negative, ambiguous, confused, angry, and sad. In this study, it was aimed to determine and describe the emotional side (positive, negative, ambiguous, mixed) of expressions used by learners of Turkish as a foreign language based on their speaking skills. Emotional direction analysis was used in the analysis of the data obtained by free speech method. As a result of the research, it was found that the positive expressions used by Turkish learners are slightly more than negative expressions; positive expressions used by women are higher than those used by men; It has been concluded that as the language level increases, the rate of use of positive expressions increases. Based on the results of the research, it has been suggested to conduct interdisciplinary studies on emotions in teaching Turkish as a foreign language, to identify and introduce works that can positively affect students' emotional states.

Keywords: Teaching Turkish as a Foreign Language, Speaking Skill, Emotional Direction.

GİRİŞ

Konuşma, insanın kendisini sağladığı birikimlerden yararlanarak kusursuz bir söz diliyle dinleyiciye yansıtması demektir (Ağca, 1999: 71). Bireylerin kendi fikirlerini en iyi ifade etme şekli olan konuşma becerisinin insanların düşüncelerini, arzularını, isteklerini bir başka kişiye aktarma ihtiyacı olduğu için ortaya çıktığı bilinmektedir. Tamamen insana ait olan ve içgüdüsel olmayan bu yöntem, insanoğlunun kendi düşüncelerini, duygularını ve isteklerini aktarmak için gönüllü olarak ürettiği sembollerdir” (Sapir, 1921: 7). İnsanın sahip olduğu bilgi, tecrübe, hayal ve düşüncelerini konuşarak anlatan tek canlı olması onu diğer canlılardan ayıran en önemli özelliğidir. “İnsanı diğer canlılardan ayıran düşünme, karşılaştırma yapabilme gibi özelliklerinin sesler yardımıyla dışa vurulmasına konuşma denir” (Yaman, 2001:7).

Toplumların günlük yaşantıları dört temel dil becerisi açısından analiz edilecek olursa, bu zaman zarfı içinde konuşmanın ne kadar büyük bir süre kapsadığı ortaya çıkacaktır. Çünkü insanlar fikirlerini, düşüncelerini her zaman paylaşmak ve anlatmak gayesi içerisinde olacaklardır. Doğan’a (2009:186-187) göre insan, toplum içi ilişkilerini düzenlemek, toplumda belirli bir konuma sahip olmak, kendini çevresindekilere anlatabilmek, herhangi bir konu hakkında bilgi vermek; duygu ve fikirlerini açıklayabilmek gibi çeşitli sebeplerle sık sık konuşma becerisine başvurmak zorundadır. Hem okulda hem de içinde bulunulan toplumda çevreyle iletişim kurmamak; toplumda birey olmanın gereklerini yerine getirmemek anlamına da gelir. Bu anlamda konuşma becerisi bir toplumun içinde birey olabilmenin gereklerinden biridir (Günaydın ve Arıcı, 2020).

Konuşmanın bir parçası olan duygular, günlük hayatımızdan yaşamımızın en önemli anlarına kadar var oluşumuza eşlik etmekte olan misafirlerdir. Duyguların doğası yıllardır toplulukların zihnini meşgul eden bir soru olmuştur. Duyguların bilimsel olarak ele alınması Sokrates ve Sokrates'ten daha önceye dayanmaktadır. Latince “motere” kelimesinden türeyip emotion (duygu) kelimesi ‘hareket etmek, uzaklaşmak’ gibi anlamları içermektedir. Bu açıdan duygular, aslında bireyi harekete geçiren motivasyonlar olarak düşünülmektedir (Goleman, 2018). Duygular sosyal ve kültürel açıdan birçok işleve hizmet etmektedir (Cumming ve Sanders, 2019). Bireylerin sağlıklı olarak yaşam sürdürebilmesi için duygular vazgeçilmezdir. Bireyin konuşma becerisinin iyi oluş durumu ayrıştırılmaz bir biçimde duygu ve duygunun katmanlarıyla bağlantılıdır.

Aynı zamanda duygular işlevsel olarak kullanılmadığında; uygun zaman ve durumda ifade edilmediklerinde insanın yaşamını zorlaştıran bir unsur hâline gelmekte ve psikopatolojik rahatsızlıklara sebep olup konuşma becerisinde bozukluklar olmasına neden olmaktadır (Gross ve Thompson, 2007). Aristo'nun yıllar öncesinde Nikamakus'un Etiği (1941) çalışmasında dile getirmiş olduğu “Herkes kızabilir, bu kolaydır. Ancak doğru insana, doğru ölçüde, doğru zamanda, doğru nedenle ve doğru şekilde kızmak, işte bu kolay değildir.” ifadesi de aslında yaşanan problemlerin dayanağının duygusallıkta değil, duyguların nasıl deneyimlendiği ve ifade edildiğinde yatmakta olduğunu vurgulamaktadır (akt. Goleman, 2018, s. 19). İşte, Aristo'nun bu ifadesiyle “duygusal yön” kuramı tanımının çok eskilerde ortaya konulduğu kanısına varılabilir. Duygusal yön analizinin çalışma çıktıları insanla ilgilidir, insanı yansıtır ve diğer bütün gelişimsel değişimlere (dil-bilişsel-sosyal-nöral-biyolojik vb.) ayna tutacağı da öngörülmektedir. Bakılacak olursa duygular hem bütün çatışmaların kökeni hem de arabulucularıdır.

Günlük hayatın büyük bir kısmı çeşitli duyguların izlerini taşır (Doğan ve Özdevecioğlu, 2009). Duygular deneyimler neticesinde ortaya çıkar ve insanların olay, durum ve nesnelere karşı davranışlarını belirler. İnsanların kendisiyle ve çevresiyle uyumlu olması, sosyal ilişkilerinde başarılı olması, hayatı pozitif yanlarıyla ele alması ve bunu yaşamına yansıtması kişinin geçmişle ve o geçmişin onda bıraktığı duygular sayesinde olur. Duygular, hedefleri ve zorlukları tasavvur etme, zihni düşüncelere ve problem çözmeye açma, önemli ve gerekli durumlara odaklanma, bireysel özdenetim için zemin hazırlama ve grupların, sosyal sistemlerin davranışlarına rehberlik etme gibi birçok önemli durumda kilit rol oynar (Pekrun vd., 2002). Diener ve Lucas'a (1999) göre eğer bir kişi yaşamından tatmin olduğunu ifade ediyorsa sıklıkla olumlu duygular ve nadiren olumsuz duygular yaşıyordur ve bu kişinin öznel iyi oluş düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir (Diener ve Lucas'tan aktaran Deniz, Arslan, Özyeşil ve İzmirli, 2012).

Kişinin sahip olduğu duygular hayatının her anına etki eder ve hayatını şekillendirir. Pekrun'a (2017) göre duyguların bilişsel kaynaklar, motivasyon ve strateji kullanımı üzerindeki etkisi öğrenme sürecini etkileyen önemli bir etkidir. Eğitim, iş, kişisel münasebetler; karar alma ve uygulama gibi birçok alanda duyguların etkili olduğu bir gerçektir. Erdoğan'a göre “Zekânın önemli bir bileşeni olan duygularla, öğrenme ve karar verme gibi bilişsel süreçlerin yakın bir ilişki içerisinde olduğu, deneysel psikolojinin ortaya koyduğu önemli bir bulgudur” (Erdoğan, 2009). Olumlu duygulara sahip bireylerin akademik başarılarının daha yüksek olduğu, bilişsel düzeylerinin daha yetkin olduğu bilimsel çalışmalarla desteklenmiştir. Öğrenme ve eğitim üzerinde önemli etkisi olan olumlu duyguların edindirilebilmesi ve bu duygulara sahip öğrencilerin nicelik olarak artması hem bireysel hem de kitlesel başarıyı olumlu yönde

etkileyecektir. Li, Gow ve Zhou'ya (2020) göre öğrenme ve duygu, tamamen bağımsız süreçler olarak görülmemelidir. Çünkü dikkati çekebilme ve yönlendirebilme özelliklerine sahip duygusal uyaranlar öğrenme ortamında önemli bir rol üstlenir. Bu bakımdan eğitim ortamlarında duyguların kilit rolünün giderek artan bir şekilde kabul görmesi söz konusudur (King ve Chen, 2019). Olumlu duygular kişisel kaynakların aktif kullanılmasına, hedefleri zorlama arayışına girilmesine ve böylelikle akademik potansiyelin kullanımının artmasına yardımcı olur (Carmona-Halty vd., 2019; Pekrun vd. 2002). Olumlu duyguların bilişsel organizasyon üzerindeki işlevi, duygunun öğrenme ve yaratıcılık üzerinde etkili olduğunu göstermektedir (Isen, 1987).

İletişimin en önemli aracı olan konuşma, konuşan kişinin o anki duygusunu da taşımaktadır. Konuşmalardan elde edilen ses verileri duygu belirlemede önemli ipuçları barındırmaktadır. Bu ipuçlarından faydalanarak Türkçe öğrenen yabancıların öğrenme süreçlerine olumlu katkı yapması bakımından olumlu duygulara sahip olmaları önem arz etmektedir. İlgili alanyazın incelendiğinde Yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlerle ilgili konuşmada duygusal yön analizinin yapıldığı çalışmalara rastlanmamakla beraber genel olarak konuşmalarda duygu analizi yapılan çalışmalar mevcuttur. İnsan sesinden kişilerin duygularını belirlemeye çalışan Parlak (2015), sesin duyguları en iyi yansıtan vasıta olduğunu ileri sürmüştür. Sosyal medyadaki metinlerin duygusal yönünü on farklı duygu yöntemiyle inceleyen Amanet (2017) sosyal medya metinlerini duygusal yön analizine göre incelemiş ve takdir duygusunun insanları memnun ettiğini, hoşlarına gittiğini tespit etmiştir. Ortaokul 5-8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki masalların niteliğini içerik analizi çeşitlerinden duygusal yön analizine göre belirlemeyi amaçlayan Çiftçi ve Kaya (2020) çocukların çok yönlü gelişimlerine katkı sağlayacak masalları tespit etmişlerdir. Kaya (2020) başka bir çalışmada ise Minik Teyze adlı öykünün öğrencilere ilettiği eğitsel değerleri duygusal yön analizine göre incelemiş ve öykünün çocuklara önemli katkılar sağlayacağı sonucuna varmıştır. Duyguların öğrenmeyle ilişkisini inceleyen (Isen, 1987; Erdoğan, 2009; Williams, Childers ve Kemp, 2013; Pekrun vd., 2017) veya duygu durumlarını farklı değişkenlere göre inceleyen (Topal, 2011; Zubaroğlu Yanardağ, 2017; Kuyumcu ve Kabasakaloğlu, 2018; Kuyumcu, Güven ve İnceman Kara, 2019) çalışmaların olduğu görülmektedir. Bu araştırmanın, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında yeni bir bakış açısı kazandıracağı düşünülmektedir.

1.1. Araştırmanın Amacı

Tarhan'a (2010) göre cümlelerin anlamı dört farklı şekilde kodlanır. Cümle anlamı kötüyse veya kötüye gidiyorsa olumsuz; iyi veya iyiye gidiş varsa olumlu; olumlu veya olumsuz anlam taşımıyorsa belirsiz; pozitif ve negatif anlamı aynı anda içeriyorsa da karışık duygu anlamı taşır. Bu araştırmanın temel amacı, yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlerin konuşma metinlerinden hareketle konuşmalarındaki duygusal yönü (olumlu, olumsuz, belirsiz, karışık) belirlemek, olumlu duyguların öğrenmeye katkı sağladığı gerçeğinden hareketle olumlu duyguların edindirilmesine yönelik çalışmaların artmasına kapı aralamaktır.

Bu bağlamda aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır:

1. Yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlerin konuşmalarını oluşturan cümleler, duygusal yön analizine göre sınıflandırıldığında (olumlu, olumsuz, belirsiz ve karışık) dağılımı nasıldır?

2. Yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlerin konuşmalarını oluşturan cümleler, duygusal yönden sınıflandırıldığında (olumlu, olumsuz, belirsiz ve karışık) cinsiyet değişkenine göre dağılımı nasıldır?
3. Yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlerin konuşmalarını oluşturan cümleler, duygusal yönden sınıflandırıldığında (olumlu, olumsuz, belirsiz ve karışık) yaş değişkenine göre dağılımı nasıldır?
4. Yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlerin konuşmalarını oluşturan cümleler, duygusal yönden sınıflandırıldığında (olumlu, olumsuz, belirsiz ve karışık) dil seviyelerine göre dağılımı nasıldır?
5. Yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlerin konuşmalarını oluşturan cümleler, duygusal yönden sınıflandırıldığında (olumlu, olumsuz, belirsiz ve karışık) Türkiye’de bulunma durumlarına göre dağılımı nasıldır?

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın modeli

Araştırmada nitel araştırma desenlerinden araştırmanın doğasına uygun olan ‘durum çalışması deseni’ kullanılmıştır. Durum çalışması, güncel bir olguyu kendi gerçek yaşam çerçevesi içinde çalışan ve durumları çok yönlü, sistemli ve derinlemesine inceleyen görgül bir araştırma yöntemidir. Araştırma sürecinde duruma ilişkin etkenler bütüncül bir yaklaşımla incelenir. Bu etkenlerin ilgili durumdan nasıl etkilendiği ve ilgili durumu nasıl etkilediği üzerine odaklanılır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Böylece kişi veya olgu doğal ortamı içerisinde keşfedilir, betimlenir ve yorumlanır (Paker, 2015).

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, yabancı dil olarak Türkçe öğrenen 27 öğrenci oluşturmaktadır. Veriler katılımcıların gönüllülük esasına bağlı alınarak toplanmıştır. Verilerin elde edilmesi için katılımcılardan istedikleri bir konuda konuşmaları ve bu konuşmaların ses kayıt cihazına kaydetmeleri istenmiştir. Konuşmalarında sınırlayıcı herhangi bir durumun olmaması, katılımcıların rahat hissetmelerine ve duygularını rahatça paylaşmalarına yol açtı. Katılımcıların duygu ve düşüncelerini rahat ifade edebilme yeterlikleri göz önünde bulundurularak, katılımcıların dil seviyelerine yönelik uzman görüşü alınmış ve etkinliğe katılacak öğrencilerin en az B1 seviyesinde olmasına karar verilmiştir. Katılımcılara ilişkin demografik özellikler Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Çalışma Grubuna İlişkin Demografik Özellikler

		f	%
Cinsiyet	Kadın	14	51.9
	Erkek	13	48.1
Yaş	18 yaş ve altı	5	18.4
	19-21 yaş	11	40.8
	22 yaş ve üzeri	11	40.8
Dil Seviyesi	B1	9	33.3
	B2	9	33.3
	C1	9	33.3
Türkiye’de Bulunma Süresi	0 (uzaktan eğitim)	7	26

	1	7	26
	2	5	18.4
	3	6	22.2
	4	2	7.4
TOPLAM		27	100

Tablo 1'e göre katılımcıların %51.9'u kadın %48.1'i erkektir. Katılımcılar yaşları bakımından incelendiğinde 18 yaş ve altı %18.4, 19-21 yaş 40.8 ve 22 yaş ve üzeri %40.8 oranındadır. Dil seviyesi bakımından ise B1 %33.3, B2 %33.3 ve C1 %33.3 seviyesindedir. Türkiye'de bulunma süresi ise 0 (sıfır) yıl %26, 1 yıl %26, 2 yıl %18.4, 3 yıl %22.2 ve 4 yıl %7.4'tür.

2.3. Veri Toplama Süreci ve Veri Toplama Araçları

Araştırmada, verilerin elde edilmesi için yabancı dil olarak Türkçe öğrenen B1, B2, C1 düzeyinde 27 öğrenciyle serbest konuşma etkinliği düzenlenmiştir. Serbest konuşmada, çalışmaya gönüllü katılan öğrenciler kendi istekleri doğrultusunda bir konu seçtiler ve seçtikleri bu konu hakkında herhangi bir sınırlama olmadan konuştular. Ses kayıt cihazıyla kaydedilen konuşmalar yazıya aktarılmış ve 27 metin elde edilmiştir. Bu metinler C1 düzeyinde 136, B2 düzeyinde 96, B1 düzeyinde 86 cümleden oluşmaktadır.

2.4. Verilerin Analizi

Araştırmanın verileri, içerik analizi türlerinden biri olan duygusal yön analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Duygusal yön analizi herhangi bir sözel/yazılı materyalin yönü, eğilimi veya tutumu hakkında bilgi edinmek üzere yapılan işlemleri kapsamaktadır (Tavşancıl ve Aslan, 2001). Bu analiz türüne göre cümlelerde anlamsal olarak kötüye gidiş, düşüş, olumsuzlaşma varsa negatif; gelişim, artış, kazanım varsa pozitif; açık bir şekilde negatif veya pozitif anlam taşımıyorsa belirsiz; negatif, pozitif ya da müphem cümleler aynı anda varsa karışık olarak kodlanır (Tarhan, 2010). Tavşancıl ve Aslan'a (2001) göre bu analiz türünde duygusal yöne göre gruplara ayırma, şifreleme kuralları mantıklı ve açık bir şekilde açıklanmalı ve yazıya geçirilmelidir. Araştırmadan elde edilen 318 cümle duygusal yönden incelenmiş ve olumlu, olumsuz, karışık ve belirsiz şeklinde sınıflandırılmıştır. Analiz sürecinde yapılan işlemlere ilişkin bazı örnek incelemeler Tablo 2'de yer almaktadır:

Tablo 2. Duygusal Yön Analizine İlişkin Örnek İnceleme

İfadeler	Birim Olarak Cümle
Açılan yeminli tercümanlık sınavına girdim, kazandım ve şimdi bir noterin yanında yeminli tercüman olarak çalışıyorum	Olumlu
Hem okulumu hem İstanbul'u hem de Türkiye'yi çok seviyorum.	Olumlu
Ailem sık sık ziyaretime geliyor ve Trabzon'u çok seviyoruz.	Olumlu
Eşimi kaybettim	Olumsuz
Yemen'de sürekli problem var.	Olumsuz

Türkçe konuşurken hala zorlanıyorum.	Olumsuz
İki yıldır Türkiye’deyim.	Belirsiz
Ben doğduğumdan beri internet hayatımızda	Belirsiz
Ben Yemenliyim	Belirsiz
Ardından her şeyi bir kenara bırakıp eğitimime devam etmek istedim.	Karışık
Burası çok kalabalık ama çok güzel	Karışık
Hocalarımız çok iyi ancak sınavlarda çok zor soruyorlar.	Karışık

2.5. Araştırmanın Geçerlik ve Güvenirliği

Araştırmanın geçerlik ve güvenirliğini sağlamak amacıyla katılımcıların konuşma metinleri yazıya aktarılmış ve yazıya aktarılan bu metinler duygusal yön analizi tekniğine göre iki alan uzmanı tarafından ayrı ayrı kodlanmış ve sınıflandırılmıştır. Verilerin benzerlik ve farklılıklarını tespit etmek ve nesnelliği sağlamak amacıyla yapılan kodlamalar karşılaştırılmıştır. Kodlayanların görüş birliği ve görüş ayrılığını tespit etmek için Miles ve Huberman’ın (1994) güvenirlilik formülü ($\text{Güvenirlilik} = \frac{\text{görüş birliği}}{\text{görüş birliği} + \text{görüş ayrılığı}} \times 100$) kullanılmış ve kodlayanların arasındaki uyum .85 olarak belirlenmiştir. Kodlayanlar arasındaki güvenirlilik oranının %80’in üzerinde çıkması, Miles ve Huberman’a (1994) göre araştırmanın güvenirliliği açısından yeterlidir.

2.6. Araştırma Etiği

Araştırma, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurulu 16.02.2021 tarihli 55 sayılı onayı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma sürecinde bilimsel etik kurallarına uyulmuştur.

3. Bulgular

3.1. Birinci Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

Yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlerin konuşmalarını oluşturan cümleler sınıflandırıldığında duygusal yön analizine göre (olumlu, olumsuz, belirsiz ve karışık) dağılımı Tablo 3’te yer almaktadır.

Tablo 3. Katılımcıların Kullandığı İfadelerin Duygusal Yön Analizine Göre Sınıflandırılmasına İlişkin Sonuçlar

Kategori	Olumlu		Karışık		Olumsuz		Belirsiz		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Birim olarak cümleler	114	36,1	69	21,8	71	22,5	62	19,6	316	100

Tablo 3 incelendiğinde, katılımcıların kullandığı ifadelerin olumlu (36,1) yönde olduğu sonra da sırasıyla olumsuz (22,5), karışık (21,8) ve belirsiz (19,6) biçiminde sıralandığı görülmektedir. Katılımcılara ait bazı ifadeler şu şekildedir:

“Planlı çalıştım ve istediğim bölümü kazandım” (Olumlu, Ö26).

“Eşim savaşta öldü.” (Olumsuz, Ö19).

“Türkiye’nin yemekleri çok farklıdır.” (Belirsiz, Ö5).

“Burası tam istediğim gibi fakat ailem çok uzaktır buraya.” (Karışık, Ö12).

3.2. İkinci Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

Yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlerin konuşmalarını oluşturan cümleler, duygusal yönden sınıflandırıldığında (olumlu, olumsuz, belirsiz ve karışık) cinsiyet değişkenine göre dağılımı Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4. Katılımcıların Kullandığı İfadelerin Cinsiyet Değişkenine Göre Sınıflandırılmasına İlişkin Sonuçlar

Kategori	Cinsiyet	Olumlu		Karışık		Olumsuz		Belirsiz		Toplam	
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Birim olarak cümleler	Kadın	59	36,4	34	21	37	22,8	32	19,8	162	100
	Erkek	55	35,7	35	22,7	34	22,1	30	19,5	154	100

Tablo 4 incelendiğinde, yabancı dil olarak Türkçe öğrenen kadınların konuşmalarındaki olumlu (36,4) ifadeler, erkeklerin kullandığı olumlu (35,7) ifadelerden daha yüksek olduğu görülmektedir. Ancak kadınların kullandığı olumsuz (22,8) ve belirsiz (19,8) ifadelerin de erkeklerin kullandığı olumsuz (22,1) ve belirsiz (19,5) ifadelerden daha yüksek olduğu görülmektedir. Kadınların konuşmalarındaki karışık (21) ifadeler ise erkeklerin kullandığı karışık (22,7) ifadelerden daha az olduğu tespit edilmiştir. Katılımcılara ait bazı ifadeler şöyledir:

“Okuldaki en başarılı öğrencilerden biriydim” (Olumlu, Kadın, Ö21).

“Bizim oralarda kızların okuması çok iyi karşılanmaz.” (Olumsuz, Kadın, Ö22).

“Evimiz hava alanının tam karşısındadır.” (Belirsiz, Erkek, Ö10).

“Trafik hariç her şey burada çok güzeldir.” (Karışık, Erkek, Ö6).

3.3. Üçüncü Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

Yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlerin konuşmalarını oluşturan cümleler, duygusal yönden sınıflandırıldığında (olumlu, olumsuz, belirsiz ve karışık) yaş değişkenine göre dağılımı Tablo 5’te yer almaktadır.

Tablo 5. Katılımcıların Kullandığı İfadelerin Yaş Değişkenine Göre Sınıflandırılmasına İlişkin Sonuçlar

Kategori	Yaş Grubu	Olumlu		Karışık		Olumsuz		Belirsiz		Toplam	
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Birim olarak cümleler	18 yaş ve altı	17	34,7	12	24,5	11	22,4	9	18,4	49	100
	19-21 yaş	37	32,5	26	22,8	26	22,8	25	21,9	114	100
	22 yaş ve üzeri	60	39,2	31	20,3	34	22,2	28	18,3	153	100

Tablo 5 incelendiğinde, 22 yaş ve üzeri katılımcıların olumlu (39,2) ifade kullanım oranının daha yüksek olduğu, 19-21 yaş aralığındaki katılımcıların ise olumlu (32,5) ifade kullanım bakımından en düşük olduğu görülmektedir. Karışık ifadelerin kullanımında ise en yüksek oranın (24,5) 18 ve altı yaş grubunda olduğu görülmektedir. 19- 21 yaş aralığındaki katılımcıların olumlu duygularının (32,5) diğer gruplardan düşük olduğu, karışık (22,8) duygularının iki grubun ortasında yer aldığı, olumsuz ve belirsiz duygularının ise diğer gruplardan yüksek olduğu görülmektedir. Katılımcılara ait bazı ifadeler şöyledir:

“Yeminli tercümanlık sınavından yüksek bir puan aldım ve şimdi yeminli tercümanlık yapıyorum.” (Olumlu, 22 yaş ve üzeri, Ö23).

“Uzaktan eğitim çok sıkıcıdır.” (Olumsuz, 19-21, Ö11).

“Halâ ailemle yaşıyorum.” (Belirsiz, 18 ve altı yaş, Ö1).

“kitap okumayı hem çok seviyorum hem canım sıkılıyor.” (Karışık, 18 yaş ve altı, Ö2).

3.4. Dördüncü Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

Yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlerin konuşmalarını oluşturan cümleler, duygusal yönden sınıflandırıldığında (olumlu, olumsuz, belirsiz ve karışık) dil seviyelerine göre dağılımı 6’da yer almaktadır.

Tablo 6. Katılımcıların Kullandığı İfadelerin Dil Seviyesine Göre Sınıflandırılmasına İlişkin Sonuçlar

Kategori	Dil Seviyesi	Olumlu		Karışık		Olumsuz		Belirsiz		Toplam	
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Birim olarak cümleler	B1	27	32,1	21	25	19	22,6	17	20,3	84	100
	B2	31	32,3	24	25	22	22,9	19	19,8	96	100
	C1	56	41,2	24	17,6	30	22,1	26	19,1	136	100

Tablo 6 incelendiğinde, dil seviyesi C1 düzeyinde olan katılımcıların olumlu (41,2) ifade kullanım oranı diğer dil seviyelerinin olumlu ifade kullanım oranından oldukça yüksek bir

seviyeye sahiptir. Karışık (17,6), olumsuz (22,1), Belirsiz (19,1) ifade kullanım oranlarının da daha düşük olduğu görülmektedir. B1 dil seviyesinde olan katılımcıların Olumlu (32,1) ifadelerinin daha düşük olduğu, Karışık (25) ifadelerinin B2 seviyesiyle aynı olduğu, olumsuz (22,6) ve belirsiz (20,3) ifadelerinin ise diğer seviyelerdeki katılımcılardan daha yüksek olduğu görülmektedir. Dil seviyesi arttıkça olumlu ifadelerin artması; karışık, olumsuz ve belirsiz ifadelerin azalması dil bilgisi yapılarının kavranması ve sözcük hazinesinin zenginleşmesiyle izah edilebilir. Dil yetkinliğinin artması, dil kullanıcılarının duygu ve düşüncelerini daha sağlam cümlelerle daha açık ve rahat bir biçimde aktarmalarını sağladığı görülmektedir. Katılımcılara ait bazı ifadeler şöyledir:

“Başarılı olmak, çok çalışmak kişinin sadece kendine değil ülkesine karşı da sorumluluğudur.” (Olumlu, C1, Ö8).

“Farklı bir ülkede okumak beni biraz korkutuyor” (Olumsuz, B1, Ö3).

“Türkiye’ye gelince ülkemi özler miyim, bilmiyorum.” (Belirsiz, B1, Ö9).

“Farklı bir dili öğrenmek hem kolay hem de zor gibi” (Karışık, B2, Ö5).

3.4. Beşinci Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

Yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlerin konuşmalarını oluşturan cümleler, duygusal yönden sınıflandırıldığında (olumlu, olumsuz, belirsiz ve karışık) Türkiye’de bulunma durumlarına göre dağılımı Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Katılımcıların Kullandığı İfadelerin Türkiye’de Bulunma Sürelerine Göre Sınıflandırılmasına İlişkin Sonuçlar

Kategori	Bulunma Süreleri	Olumlu		Karışık		Olumsuz		Belirsiz		Toplam	
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Birim olarak cümleler	0	19	29,6	18	28,1	15	23,4	12	18,8	64	100
	1	22	30,4	17	23,9	17	23,9	15	21,2	71	100
	2	27	38	15	21,1	14	19,7	15	21,1	71	100
	3	34	38,6	18	20,4	19	21,6	17	19,3	88	100
	4	9	40,9	4	18,7	4	18,2	5	22,7	22	100

Tablo 7 incelendiğinde, Türkiye’de bulunma süresiyle olumlu ifadelerde artış yüzdesinin paralel olduğu, karışık ifadelerde de düşüş olduğu görülmektedir. Ancak olumsuz ve belirsiz ifadelerin kullanımında Türkiye’de bulunma süresinin çok etkili olmadığı görülmektedir. Türkiye’de bulunma süresi öğrencilerin hem konuşma becerilerinin gelişimini hem de olumlu düşüncelere sahip olmalarını sağladığını söyleyebiliriz.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Duygu analizi, bir konuşmanın veya metnin duygusal olarak ifade etmek istediği duyguyu (olumlu, olumsuz, karışık, belirsiz) belirlemeyi amaçlar. Duygu analizi, günümüzde birçok alanda kullanılmaktadır. Özellikle büyük firmaların, pazarlama ağını geliştirmek amacıyla sıklıkla kullandıkları bu çalışma müşterilerin duygularını tanımlayıp onlara bu duygular üzerinden hitap etmeye çalışmaktadır. Benzer şekilde büyük ve başarılı eğitim kurumları da öğrencilerinin duygularını belirlemeyi hedefleyen çalışmalar yapmaktadır. Öğrenciler üzerinde bu tür çalışmaların yapıp bilginin, onların duyguları ve hazırbulunuşlukları doğrultusunda sunulması önem arz etmektedir.

Farklı yaş, cinsiyet ve dil seviyelerine sahip olan ve yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin konuşmalarından hareketle cümlelerinde kullandıkları ifadelerinin duygusal yönünü belirlemeyi ve betimlemeyi amaçlayan bu çalışmada, 27 konuşma metni ve 318 cümle incelenmiştir. Araştırma sonucunda, Türkçe öğrenenlerin kullandığı ifadelerin olumlu yönü ağır basmaktadır. Ancak konuşmalarındaki duygusal yön yaşa, cinsiyete, dil seviyesine, Türkiye’de bulunma süresine göre değişiklik göstermektedir. Genel olarak kadınların, ileri yaşlardakilerin, C1 düzeyinde dil öğrenenlerin ve Türkiye’de bulunma süresi daha uzun olanların daha olumlu duygulara sahip olduğu tespit edilmiştir. Ancak ilgili çalışmalara bakıldığı zaman (Bulut ve Türközü, 2019; Zubaroğlu Yanardağ, 2017) erkeklerin duygusal yönden daha olumlu olduğunu ileri sürmüşlerdir. Bazı çalışmalara göre ise (Erdoğan 2009; Kuyumcu ve Kabasakaloğlu, 2018) ise çalışmalarında erkekler ve kadınlar arasında duygu durumu açısından herhangi bir farklılığın bulunmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Yaşa bağlı duygu durumu ise Zubaroğlu Yanardağ (2017)’ın çalışmasıyla paralellik göstermektedir. Yaşa bağlı olarak olumlu düşünceler de artmaktadır.

Yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlerin dil seviyeleriyle olumlu duygulara sahip olmaları da paralellik göstermektedir. Olumlu duygulara sahip olunması olumsuz, karışık veya belirsiz duyguların azalmasına; öğrencinin konuşmasının daha açık, anlaşılır ve pozitif etki oluşturmaya vesile olacaktır.

Öğrenme hayatının her döneminde, duyguların öğrenmeyi etkilediği bilimsel olarak kanıtlanmış bir gerçektir. Çünkü öğrenme arzusu da bir duygunun neticesidir. Duyguların kişi ve öğrenme üzerindeki etkisini araştıran Güngör (2017), pozitif duyguların hem akademik olarak başarılı hem de hayat doyumu yüksek bireyler yetiştirilmesine katkı sağladığını; Erdoğan (2009) ise olumlu duyguların bilişsel esneklik sağladığı, yaratıcı problem çözümünü kolaylaştırdığını ifade etmişlerdir.

Yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlerin konuşmalarındaki duygusal yönü belirlemeye yönelik hiçbir çalışmanın bulunmayışı alanda yeni çalışmaların varlığına olan ihtiyacı bilimsel verilerle kanıtlamaktadır. Çünkü kişinin veya grubun duygusal yönünden hareketle yapılacak bir eğitim veya hazırlanacak kaynak eserler, öğrenmeyi olumlu etkileyeceği ve eğitimin temel hedeflerinden olan sağlıklı ve biliş düzeyi yüksek nesillerin yetişmesine katkı sağlayacağı unutulmamalıdır. Isen (1987)’in çalışmasında olumlu duyguların, sınıflandırma, öğeleri ilişkilendirme veya insanların dikkatini çekmeyen yönleri görme gibi yaratıcılığın merkezinde yer alan işlemlerin gerçekleştirilmesinde etkili olduğu, başarıyı artırdığı sonucuna ulaşmıştır.

Araştırma sonuçlarından hareketle, eğitimin her kademesinde olduğu gibi yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde de öğrencilerin duygu durumlarını tanımak, duygularını olumlu

yönde etkileyecek eserlerle onları buluşturmak, farklı bilim dallarıyla çalışmalar yapmak önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Ağca, H. (1999). Sözlü anlatım. Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Amanet, H. (2017). Türkçe sosyal medya metinlerinde duygu analizi. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Bulut, K. ve Türközü, O. (2019). Affective comparison of messages in narrative texts of first- and fourth-grade preservice Turkish teachers. *Educational Policy Analysis and Strategic Research*, 14(3), 26-40.
- Cummings, J. A., & Sanders, L. (2019). Introduction to psychology. Saskatoon, SK: University of Saskatchewan Open Press. <https://openpress.usask.ca/psy120121>
- Çiftçi, Ö. ve Kaya, M. (2020). Ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki masalların duygusal yön analizine göre değerlendirilmesi. *YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1), 799-822.
- Doğan, Y. (2009). Konuşma becerisinin geliştirilmesine yönelik etkinlik önerileri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(1), 185-204.
- Doğan, Y. ve Özdevecioğlu, M. (2009). Pozitif ve negatif duygusallığın çalışanların performansları üzerindeki etkisi. *Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 9(18), 165-190.
- Erdoğan, Ö. (2009). Duygu durumunun problem çözme stratejileri üzerindeki etkileri. *Milli Eğitim*, 181, 253-276.
- Goleman, D. (2018). Duygusal zekâ (Çev. B. Seçkin Yüksel, O. Deniztekin). Varlık Yayınları.
- Gross, J. J., & Thompson, R. A. (2007). Emotion regulation: Conceptual foundations. In J. J. Gross (Ed.), *Handbook of emotion regulation* (pp. 3–24). Guilford Press.
- Günaydın, Y. ve Arıcı, A. F. (2020). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde etkileşimli okumanın konuşma becerisine etkisi. *EKEV Akademi Dergisi*, 24(83), 673-696.
- Güngör, A. (2017). Eğitimde pozitif psikolojiyi anlamak. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 15(2), 154-166.
- Isen, A. M., Daubman, K. A. ve Nowiciki, G. P. (1987). Positive affect facilitates creative problem solving. *Journal of Personality & Social Psychology*, 52(6), 1122-1131.
- Kaya, M. (2020). Minik teyze öyküsünde işlenen eğitsel değerlerin duygusal yön analizi ile belirlenmesi. *Kuram ve Uygulamada Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(1), 34-42.
- King, R. B. ve Chen, J. (2019). Emotions in education: Asian insights on the role of emotions in learning and teaching. *Asia-Pacific Education Research*, 28(4), 279-281.
- Kuyumcu, B. ve Güven, M. ve İnceman Kara, F. (2019). Türk ve Amerikan üniversite öğrencilerinin duygularını tanıma ve ifade etme zorluğunun pozitif-negatif duygu durumlarını yordama gücü. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 9(53), 451-482.

- Kuyumcu, B. ve Kabasakaloğlu, A. (2018). Otantik olmanın duyusal iyi oluşu (pozitif-negatif duygu durumu) yordama gücü: Türk ve İngiliz üniversite öğrencileri arasında otantik olma ve pozitif-negatif duygu durumu. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 8(1), 184-193.
- Miles, M. B. ve Huberman, A. M. (1994). *An expanded sourcebook: Qualitative data analysis*. SAGE Publications, Inc.
- Paker, T. (2015). Durum çalışması. F. N. Seggie ve Y. Bayyurt. (Editörler). *Nitel Araştırma Yöntem, Teknik, Analiz ve Yaklaşımları* (119-134). Anı yayıncılık.
- Parlak, C. (2015). İnsan sesinden duygu çıkarma. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Pekrun, R., Goetz, T, Titz, W. ve Perry, R. P. (2002). Positive emotions in education. In E. Frydenberg (Ed.), *Beyond Coping: Meeting Goals, Visions, and Challenges* (149-173). Oxford University Press.
- Pekrun, R., Lichtenfeld, S., Marsh, H. W., Murayama, K. ve Goetz, T. (2017). Achievement emotions and academic performance: Longitudinal models of reciprocal effects. *Child Development*, 88(5), 1653–1670.
- Sapir, E. (1921). *Language An Introduction to the Study of Speech*. Brace & World Inc., 33-35.
- Tarhan, B. (2010). Çocuk tiyatrolarında içerik analizi: Ankara Devlet Tiyatrosu örneği. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tavşancıl, E. ve Aslan, A. E. (2001). Sözel, yazılı ve diğer materyaller için içerik analizi ve uygulama örnekleri. Epsilon Yayın.
- Topal, M. (2011). Üniversite öğrencilerinin stresle başa çıkma stilleri ile pozitif ve negatif duygu arasındaki ilişki. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Williams, K. H., Childers, C. ve Kemp, E. (2013). Stimulating and enhancing student learning through positive emotions. *Journal of Teaching in Travel & Tourism*, 13, 209-227.
- Yaman, E. (2001). *Konuşma sanatı*. Gazi Kitabevi.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Zubaroglu Yanardağ, M. (2017). Üniversite öğrencilerinde pozitif-negatif duygu ve sosyal desteğin incelenmesi: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi örneği. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(22), 278-294.